

Olje- og energidepartementet

Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Deres ref.

23/900

Vår ref.

2023/390-3

Saksbehandler

Jan Henrik Sandberg, 976 82 469

Dato

12.06.2023

Forslag til to program for strategiske konsekvensutredninger for utbygging av vindkraft til havs – Høringssvar fra Norges Fiskarlag

Norges Fiskarlags høringssvar gjelder forslag til begge utredningsprogram. Nærmere bestemt uttaler vi oss både til «Forslag til program for strategisk konsekvensutredning for Sørvest F og Vestavind F» og «Forslag til utredningsprogram for 18 identifiserte områder for utbygging av vindkraft til havs». Norges Fiskarlags høringssvar er utarbeidet i samarbeid med medlemslagene Fiskebåt, Nord Fiskarlag og Sør-Norges Fiskarlag. Fiskebåt sender også et eget høringssvar i saken.

Norges Fiskarlags grunnleggende syn:

Fiskerne har de siste årene opplevd et stort og økende press for å ta i bruk havområder til vindkraftformål, særlig i Nordsjøen. Både bunnfaste og flytende vindturbiner har blitt omsøkt på relativt grunne områder, noe som ofte er sammenfallende med våre beste fiskebanker og gyteområder.

Vår grunnholdning har hele tiden vært at utbygging av vindkraft til havs ikke må ødelegge for viktige gyte- og oppvekstområder, havmiljøet for øvrig eller fiskernes driftsgrunnlag. Vi må også ha tilstrekkelig kunnskap om konsekvensene, både på kort og lang sikt. Dette må dokumenteres før utarbeidelse av konsekvensutredninger, og før konsesjoner tildeles. På disse vilkårene vil vi kunne godta utbygging av vindkraft til havs. Det har vi bl.a. gjort for de åpnete områdene Utsira Nord og Sørliche Nordsjø II, men her gjenstår fortsatt et betydelig arbeid med kunnskapsinnhenting.

Norges Fiskarlag og medlemslagene har gjennom flere år har hatt en svært omfattende dialog med vindkraftselskap, organisasjoner, forvaltning og politikere. Erfaringene har dessverre ikke bare vært gode. Vi har tidligere erfart at fiskernes kunnskap og innspill har blitt bagatellisert, og ofte ikke tatt hensyn til.

Situasjonen synes nå å ha blitt betydelig bedre. En viktig årsak til dette er at regjeringen har slått fast at vindkraftverk til havs ikke skal bygges ut i viktige fiske- og gyteområder. Slike utbygginger skal også ta nødvendige hensyn til viktige vandringsruter, og ikke gå ut over sjømattryggheten. I tillegg skal det allerede fra starten av stilles klare vilkår, inkludert krav til finansiell sikkerhet, som sikrer fjerning av vindkraftanlegg etter endt drift. Disse sentrale forutsetningene er også noe som de viktige vindkraftorganisasjonene og fiskeriorganisasjonene nå har oppnådd felles enighet om.

Norges Fiskerilags landsstyre har vist til at det verken vil være miljøriktig, klimavennlig eller samfunnsøkonomisk lønnsomt å bygge ut vindkraftverk til havs, der hvor dette vil gå ut over klimavennlig og lønnsom høsting av sunn sjømat. Landsstyret har videre slått klart fast at det må være uaktuelt å subsidiere utbygging av vindkraftverk der dette går på bekostning av fiskeri og havmiljø. På sikt må slike utbygginger skje på vanlige kommersielle vilkår.

Om høringene:

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) fikk sommeren 2022 i oppdrag fra Olje- og energidepartementet å identifisere nye potensielle områder for vindkraft til havs. Norges Fiskerilag og Fiskebåt oversendte NVE omfattende innspill til dette arbeidet. Oppdraget ble gjennomført i samråd med bl.a. Fiskeridirektoratet, Miljødirektoratet, Kystverket og Oljedirektoratet.

NVE og direktoratsgruppa la den 20. april i år fram sin rapport. Her ble det foreslått 20 nye potensielle områder for havvind. Disse foreslåtte utredningsområdene hadde til sammen et areal på hele 54 000 kvadratkilometer, jf. kartet nedenfor. De fleste av de foreslåtte områdene ligger relativt langt til havs, dvs. utenfor territorialgrensen på 12 nautiske mil av grunnlinja. Unntaket er områdene Vestavind D og Vestavind F, som ligger utenfor Vestland og Rogaland fylker.

NVE og direktoratsgruppas rapport ligger til grunn for Olje- og energidepartementets høring av «Forslag til program for strategisk konsekvensutredning for Sørvest F og Vestavind F» og «Forslag til utredningsprogram for 18 identifiserte områder for utbygging av vindkraft til havs». Begge forslagene til utredningsprogram har høringsfrist den 12. juni i år.

Forslag til utredningsområder for utbygging av evt. vindkraftverk til havs (NVE, 20. april 2023).

Forslaget til førstnevnte utredningsprogram (Sørvest F og Vestavind F) omfatter de to eneste områdene som fagetatene mener kan være klare for evt. utlysning allerede i 2025. Det andre forslaget til utredningsprogram gjelder de andre 18 potensielle områdene for vindkraftutbygging, som kan bli klare for utlysning på senere tidspunkt (helt fram mot 2040). Dokumentet «Felles føringer for de strategiske konsekvensutredningene» legges til grunn for begge forslagene til utredningsprogram.

Selve hensikten med de to høringene er å framskaffe beslutningsrelevant kunnskap, som i neste omgang kan legges til grunn for strategiske konsekvensutredninger. Etter at en slik strategisk konsekvensutredning er gjennomført, vil Olje- og energidepartementet kunne vurdere hvilke områder/delområder som evt. kan åpnes for utbygging.

I tillegg de 20 potensielle områdene for vindkraft til havs, som NVE og direktoratsgruppa har identifisert i sin rapport, så foreligger det også en rekke søknader om utbygging av vindkraft i andre områder. Mange av disse prosjektene har tilknytning til petroleumsinstallasjoner og/eller petroleumslisenser. Det omfatter bl.a. prosjektene Ekofisk Vind, Brage Vind, Trollvind og Goliat Vind. Per nå er flere av disse prosjektene lagt bort pga. manglende lønnsomhet / behov for økt statsstøtte. Det søkes i tillegg om kystnære testanlegg, først og fremst i Rogaland (Karmøy, Bokn, Kvitsøy og Eigersund). Alle disse prosjektene behandles utenom de ordinære åpningsprosessene.

Høringsinnspill fra Norges Fiskarlag:

Å identifisere utredningsområder for utbygging av vindkraft til havs, på et godt og tverrfaglig grunnlag, er ingen enkel jobb. Generelt mener vi allikevel at NVE, Fiskeridirektoratet og direktoratsgruppa for øvrig her har gjennomført et foreløpig godt arbeid. Etter vår oppfatning har hensynet til viktige fiske- og gyteområder, og dermed også fiskeriene, generelt blitt betydelig bedre ivaretatt i dette arbeidet, enn i den strategiske konsekvensutredningen for vindkraft til havs fra 2012. Etter vårt syn gir også høringsdokumentene en god overordnet oversikt av forholdet mellom fiskeri og vindkraft til havs. Dette er svært viktig for å kunne ivareta hensynet til fiskeriene, kystsamfunn, mottak og fiskeforedlingsindustri, samt for å sikre forsyning av sunn og klimavennlig sjømat til kunder i mer enn 100 land.

Vi konstaterer at NVE og direktoratsgruppa har identifisert langt større utredningsområder enn det som har blitt kommunisert som et sannsynlig arealbehov, for kunne å oppnå regjeringens utbyggingsmål på hele 30 GW vindkraft til havs. NVE oppgir derfor at de foreslåtte utredningsområdene (totalt hele 54 000 km²) kun utgjør «bruttoarealer». Det forutsettes at det endelige arealbeslaget vil bli langt mindre enn dette. Anslagsvis forventes det at kun 10-20 % av de foreslåtte utredningsområdene faktisk vil kunne bli bygd ut. Vi legger derfor til grunn at en stor del av områdene, som viser seg å være uegnet pga. høyt konfliktnivå med fiskeri og/eller naturmiljø, allerede i en tidlig fase kan bli justert, redusert og/eller tatt ut av de videre prosessene.

Innspill til forslag til utredningsområder:

Flere av de 20 foreslåtte utredningsområdene er allerede i stor eller betydelig konflikt med fiskeriene, eller evt. også med viktige kartlagte gyteområder. Vindkraftutbygging i slike områder vil bryte med regjeringas og næringenes felles forutsetning om at vindkraftverk til havs *ikke* skal bygges ut i viktige fiske- eller gyteområder. Områder som allerede nå må utgå i sin helhet er etter vår oppfatning derfor Nordavind A, Nordavind B, Nordvest C, Vestavind E, Sørvest E og Sønnavind A. Det vil også være helt nødvendig med justeringer og reduksjoner av de øvrige forslagene til utredningsområder for å ivareta hensynet til fiskerier, gyteområder, bestandene og havmiljøet. Dette er noe Norges Fiskarlag og medlemslagene fortsatt jobber med, og vi ber om en tett og god dialog med forvaltningen i forbindelse med gjennomføringen av de planlagte strategiske konsekvensutredningene.

Områdene Vestavind F og Sørvest F er foreslåtte utvidelser av de allerede åpnete områdene Utsira Nord og Sørlike Nordsjø II. NVE og de andre fagetatene mener som nevnt at disse to områdene er de eneste som vil kunne bli klare for utlysning allerede i 2025. Når det gjelder området Vestavind F, så er det registrert viktige gyteområder her. Det er også relativt stor fiskeriaktivitet i sørøstlige deler av denne foreslåtte områdeutvidelsen, ikke minst etter reke. Dette fiskeriet er svært viktig for deler av den mindre kystnære flåten i regionen. Det mangler generelt sporingsdata for denne flåten, men mange av rekefeltene er registrert i kystnære fiskeridata. Når det gjelder området Sørvest F, så er det

her noe fiskeri etter tobis. Så vidt vi erfarer er det også registrert gyteområder innenfor deler av denne foreslåtte områdeutvidelsen.

Vi er, bl.a. gjennom pressen, blitt gjort kjent med at det arbeides politisk for å åpne enda flere av de identifiserte områdene allerede i 2025. Det er ikke uten videre uproblematisk. Dette krever at det gjennomføres en ny åpen, faglig god og tillitvekkende prosess. Det må også gjennomføres nødvendige forhåndskartlegginger (Mareano) og nødvendig kunnskapsinnhenting. Fra nå av bør det også legges til grunn realistiske analyser av kraftbehov i nærområdet og samfunnsøkonomi. Vi erfarer for øvrig at arealpresset på fiskeriene nå er særlig stort i Nordsjøen. Vi vil derfor kunne gå i dialog om nye åpningsprosesser i andre områder, forutsatt at dette skjer på en forsvarlig og tillitvekkende måte.

Vi merker oss at NVE og de andre fagetatene har vurdert de nye utredningsområdene for potensiell havvindutbygging med hensyn til fysisk egnethet, natur og miljøverdier, samt konfliktpotensial med fiskeri og andre næringer og aktiviteter. Fagetatene har fortsatt ikke vurdert hensynet til kostnader, finansiering, samfunnsøkonomi og/eller utslipp av klimagasser i et totalperspektiv (jf. Hywind Tampen-prosjektet). Også arealbehovet knyttet til utbygging av 30 GW vindkraft til havs synes å være svært usikkert. Norges Fiskerilag forventer at det gjennomføres grundige og tverrfaglige avklaringer av disse spørsmålene i forbindelse med strategiske konsekvensutredninger, og senest for flere av våre havområder lyses ut for utbygging.

Innspill til videre kartlegging og dokumentasjon av fiskeriaktivitet:

Etter vår oppfatning er kartleggingene av fiskeriaktivitet, som Fiskeridirektoratet har utarbeidet, et godt utgangspunkt for dette arbeidet. Kartleggingene er i stor grad basert på fangstmengde i tonn, sporingsdata (2018–2021) og til dels kystnære fiskeridata. Disse kartleggingene bør imidlertid utvikles videre i forbindelse med kommende strategiske konsekvensutredninger.

Fiskeriene er som kjent en dynamisk aktivitet, i stadig endring. Forhold som påvirker bestandene, og dermed også fiskeriaktiviteten, er bl.a. endringer i vandringsmønster, havklima, produksjon/mattilgang, rekruttering, kvoteråd, sonetilgang og utvikling i fangstteknologi.

Sporingsdataene gjenspeiler først og fremst selve fangsoperasjonen, men fiskeriaktiviteten utgjør naturligvis mer enn dette (leteaktivitet, «snuområder» m.m.). Fangstmengde i tonn illustrerer heller ikke godt nok fangstverdien, og dermed verdien av de aktuelle områdene i fiskerisammenheng. I neste fase bør helt nye fiskeridata (etter 2021), og flere historiske data også legges til grunn. En må også ta i betraktning når de ulike fartøygruppene har fått innført sporing. F.eks. har fiskeflåten mellom 11 – 15 meter kun hatt sporing siden 1. juli 2022, slik at det er store mangler i de historiske dataene for denne flåtegruppa.

Selv om påvirkningen av fiskeriene innen delområder ikke nødvendigvis blir veldig stor, så kan totalbelastningen bli betydelig, særlig dersom det er de samme fiskeriene og artene som blir belastet. Reduksjon av tilgjengelig fiskeareal vil også medføre økt belastning på resterende areal. Det gjelder også på internasjonalt nivå, siden de fleste land i Nordsjøregionen har avtaler om en viss anledning til å fiske i hverandres soner.

En må også ta hensyn til forhold som lav TAC (Total Allowable Catch) for nordsjøtors, noe som kan vanskeliggjøre fiske etter andre arter i store deler av Nordsjøen. Der vi har en områdebasert fiskeriforvaltning, f.eks. for tobis (rullering mellom fangstfelt fra år til år, der enkelte felt ikke alltid er tilgjengelig), må det også tas hensyn til det. Legging av kabler inn til land, ikke minst der disse krysser eksisterende rør og kabler, vil også kunne påvirke utøvelsen av fiske, ikke minst de kystnære fiskeriene. Kommende strategiske konsekvensutredninger må derfor også bidra til å sikre at disse

fiskeriene ikke blir skadelidende. En må også vurdere om arealbeslag til vindkraftformål kan føre til potensiell «vridning» av sjøverts ferdsel inn i viktige fiskeområder.

Den totale belastningen på fiskeriene må ses i sammenheng med annen næringsvirksomhet (petroleum, havbruk til havs, sjøverts ferdsel, Forsvarets virksomhet m.fl.), samt naturavtalen med målsettingen om 30 % bevaring av havområdene.

Kunnskapsbehov:

Vi konstaterer at det fortsatt er store kunnskapsmangler om effekter av havvind på gyte- og oppvekstområder, vandringer, larvedrift, rekruttering og havmiljøet ellers. Ikke minst ser det ut til at lavfrekvent lyd fra vindkraftverk kan påvirke atferd, gyting og rekruttering hos viktige bestander. Det er også mye som indikerer at elektromagnetisk stråling fra kraftkabler kan påvirke atferd og fiskevandring. Flere av de nye potensielle vindkraftområdene ligger nettopp i vandringsruter og/eller gyte- og leveområder for arter som lodde, torsk, NVG-sild, tobis og makrell. Det må nå etableres tilstrekkelig god kunnskap om disse problemstillingene, ikke minst som grunnlag for kommende strategiske og prosjektspesifikke konsekvensutredninger.

Det er i neste fase også nødvendig å gjennomføre bedre kartlegginger av gyte- og oppvekstområder, ikke minst utenfor grunnlinja. Her vil også medlemmene i Norges Fiskarlag og medlemslagene kunne bidra med viktige erfaringsdata. Inntil det etablert tilfredsstillende kunnskap om de overnevnte problemstillingene forutsetter vi at det legges til grunn en føre var-holdning til utbygging av vindkraft til havs.

Areal er en begrenset ressurs. Områder som skal åpnes for vindkraftutbygging må derfor utnyttes mest mulig arealeffektivt. Hvis ikke vil arealbehovet, og dermed også konfliktene med fiskeri og havmiljø, kunne bli større enn nødvendig. Vi konstaterer at det foreløpig legges opp til lav arealutnyttelse i de åpnede områdene Utsira Nord og Sørlege Nordsjø II, noe som etter vår oppfatning er svært bekymringsfullt. Det er derfor positivt at det foreslås at den kommende strategiske konsekvensutredningen skal vurdere kapasitetsutvidelse i disse områdene.

Det er i praksis svært krevende å drive nåværende kommersielt fiskeri inne i vindkraftverk til havs, kanskje særlig i såkalte flytende anlegg med omfattende forankringssystem. Også i høringsdokumentene slås det fast at et område avsatt til vindkraftverk anses som beslaglagt når det gjelder fiskeriaktivitet. Et fiske i nærheten av vindturbiner fører også med seg en betydelig sikkerhetsrisiko. Det er derfor relativt usannsynlig at det vil la seg gjøre å gjennomføre fiskeri av betydning i, eller tett opptil, vindkraftverk til havs.

Vi stiller oss allikevel ikke avvisende til å utrede evt. muligheter for å utvikle fiske ved/inne i vindkraftanlegg. Vi deltar derfor i en prosjektsøknad til Norges Forskningsråd, koordinert av Niva og Akvaplan-niva, som skal forsøke å etablere kunnskap som slike muligheter. Vi konstaterer også at dette er tema som foreslås vurdert nærmere i de strategiske konsekvensutredningene.

For å sikre en mest mulig arealeffektiv utnyttelse av egnede havområder mener vi det også bør etableres kunnskap om/hvordan vindkraftverk til havs (flytende turbiner?) kan legges til områder aktuelle for CO₂-lagring i havbunnen (CCS), områder der det er akkumulert karbonrike sedimenter på sjøbunnen (Norskerenna m.fl.) og evt. dumpeområder (områder der det tidligere er dumpet avfall, ammunisjon m.m.). Dette vil kreve god kartlegging av områdene, fortrinnsvis gjennom Mareano-programmet.

Vi konstaterer at det nylig ble arrangert et stort toppmøte om utbygging av fornybar energi i Oostende i Belgia. Her var også Norge med på å vedta en deklarasjon med mål om å bygge ut minst

120 GW vindkraft i Nordsjøen innen 2030, og minst 300 GW innen 2050. Dette tilsvarer minst 10 Norges målsetting, eller mer enn 3400 Hywind Tampen-anlegg. Utbygging av vindkraft i et slik enormt omfang vil påvirke hele økosystemet i Nordsjøen, inkludert produksjon, sedimentering, oksygenforhold og rekruttering, og dermed også fiskeriene. Per i dag er det nesten ingen kunnskap om hvor store effekter dette reelt sett vil få. Etter vår oppfatning er disse problemstillingene så viktige å avklare at det snarest bør igangsettes et internasjonalt forskningssamarbeid.

For vår del vil utbygging av hele 30 GW vindkraft til havs (til en kostnad som nå ser ut til å bli minst 1500 milliarder kr - tilsvarende et helt statsbudsjett), utgjøre det kanskje aller største naturinngrepet i Norge noensinne. Vi konstaterer at behovet for statlige subsidier er svært stort, og at behovet for statsstøtte er økende. Det må være en minst like viktig statlig oppgave å etablere grunnleggende kunnskap om effekter av havvind på fiskeri, bestander og havmiljø, som å finansiere selve utbyggingene.

Vi vil være tilgjengelige for å utdype våre synspunkt, dersom det er ønskelig fra departementets side.

Med hilsen
Norges Fiskarlag

Sverre Johansen

Jan Henrik Sandberg

Kopi til: Medlemslag, Nærings- og fiskeridepartementet, Fiskeridirektoratet, NVE, Miljødirektoratet, Kystverket, Sjøfartsdirektoratet, Oljedirektoratet, Petroleumstilsynet, NGU, Kartverket og Havforskningsinstituttet.

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten håndskrevet signatur.